

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Економічний факультет

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління витратами

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"

Галузь 07 "Управління та адміністрування"

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від 12 березня 2021 р.

м. Івано-Франківськ - 2021

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Управління витратами
Викладач (-і)	Шеленко Діана Іванівна, доц., д.е.н., проф. кафедри теоретичної і прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380990662326
Е-mail викладача	diana.shelenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktype.pnu.edu.ua/графік-проведення-консультацій/ .
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Актуальність навчальної дисципліни Управління витратами у підготовці бакалаврів за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» полягає у зборі та аналізі інформації про обсяги, структуру і поведінку витрат підприємства, що використовується менеджерами різних рівнів для обґрунтування економічної доцільності управлінських рішень в ході планування і регулювання підприємницької діяльності з метою максимізації її фінансових результатів.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні основи економічного механізму управління витратами підприємства.</p> <p>В процесі викладання дисципліни застосовуються ситуаційні вправи, обговорення дискусійних питань у галузі управління витратами. Студенти самостійно або в групах виробляють рішення мінімізації витрат, здійснюють обґрунтування запропонованих рішень, готують презентації по запропонованим заходам з подальшим впливом на результати господарської діяльності будівельного підприємства.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <ul style="list-style-type: none"> Змістовий модуль 1. Об'єктна характеристика системи управління витратами Змістовий модуль 2. Формування ефективної системи управління витратами Змістовий модуль 3. Індивідуальне завдання 	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою дисципліни Управління витратами є набуття теоретичних та відпрацювання практичних навичок формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня, обґрунтування оптимальних господарських рішень.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни «Управління витратами» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> привести у відповідність теоретичні знання основних аспектів управління витратами на підприємстві; набути необхідних практичних знань у питаннях прогнозування та поточного планування витрат, визначення витрат на стадіях життєвого циклу продукції; висвітлити особливості застосування сучасних методів управління. <p>Завдання дисципліни полягає в тому, щоб розкрити: функції і правовий статус підприємця, визначити принципи та рушійні сили підприємницької діяльності, вивчити основні форми організації підприємництва та окреслити основні юридичні питання, ознайомитись з питаннями оподаткування бізнесу, методичні підходи до розробки маркетингової діяльності, визначити фінансову модель бізнесу, розглянути методи управління витратами.</p> <p>У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних і практичних занять. Велике значення під час вивчення і закріплення знань має самостійна робота</p>	

студентів над спеціальною літературою, конспектами, вправами.

Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми:

Студент повинен знати:

як мінімізувати витрати та оцінити їх вплив на ефективність діяльності підприємства;
основи обліку та оподаткування у підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності;
зміст, критерії оцінки та види витрат на підприємстві;

сутність методики визначення та управління зміною обсягу витрат в умовах ринкового середовища.

методикою визначення рівня витрат за видами, місцями та носіями;

методикою оптимізації витрат на виробництві;

методикою управління витратами на підприємствах та їх ефективного застосування в умовах ринкової економіки.

2. Студент повинен уміти:

проводити розрахунок операційних витрат;

розраховувати маржинальну калькуляцію;

будувати фінансову модель підприємства;

вміти обчислювати величину витрат за видами, місцями та носіями;

вміти аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток суб'єктів підприємництва;

вміти розв'язувати завдання з оптимізації обсягу витрат на виробництво продукції визначати рівень витрат за видами, місцями та носіями.

Студент повинен мати навички: аналізувати економічну інформацію до прийняття управлінських рішень з врахуванням сучасних концепцій розвитку підприємств, проводити розрахунки кошторисів.

Навчальний процес побудований із використанням різних видів навчальної роботи: лекції (з використанням презентацій) і практичні роботи (тренінги, обговорення, презентації, ситуаційні завдання та інші) та індивідуальна робота, що передбачає групування витрат на виробництво продукції (зокрема, за економічними елементами, статтями калькуляції), складання калькуляції за системою повних і змінних витрат, визначення обсягу безбиткового виробництва продукції, побудови функції витрат, планування прибутку підприємства при зміні ціни або обсягу реалізації.

4. Результати навчання (компетентності)

Компетентності

ПК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 1. Знання і розуміння теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

5. Програмні результати навчання

D 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

D 10. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

D 13. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів

6. Організація навчання							
Обсяг навчальної дисципліни 90 год.							
Вид заняття		Загальна кількість годин					
Лекції		16					
семінарські заняття		16					
самостійна робота		58					
Ознаки курсу							
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)			Нормативний / вибірковий		
8	076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"	4			вибірковий		
Тематика курсу							
Тема		кількість год.					
		Денна форма			Заочна форма		
		лекції ї	семінар и	самостій на робота	лекції ї	семінар и	самостій на робота
Тема 1. Економічна сутність, значення і завдання управління витратами		2	2	6	1	1	8
Тема 2. Характеристика витрат, їх класифікація і структура		2	2	6	1	1	8
Тема 3. Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами		2	2	6	1	1	8
Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності		2	2	6	1	1	8
Тема 5. Характеристика системи «Витрати – Обсяг – Прибуток»		2	2	6	1	1	8
Тема 6. Планування і нормування витрат		2	2	6	1	1	8
Тема 7. Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження		2	2	6	1	1	8
Тема 8. Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства		2	2	6	1	1	8
ІНДЗ				10			10
Усього годин		16	16	58	8	8	74
7. Система оцінювання курсу							
Загальна система оцінювання курсу	100 бальна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен)						
	Поточне тестування та самостійна робота			Екзаменація йна робота (екзамен)	Сума балів з навчальної дисципліни		
	Модуль 1		Модуль 2				
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Теми 1-8			
	Поточний контроль	Самостійна робота	Індивідуальне завдання				
	Теми 1-8	Теми 1-8	Теми 1-8				
30	10	10					
50			50	100			

Знання, при формі семестрового підсумкового контролю-екзамену, оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Шкала оцінювання для екзамену		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90 – 100	відмінно	A
80-89	добре	B
70-79		C
60-69	задовільно	D
50-59		E
26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-25	F

Система поточного оцінювання знань студентів на семінарських заняттях

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.

Критерії поточного оцінювання:

«5» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

«4» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи

при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

«3» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

«2» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих).

Середній бал за поточний контроль переводиться у 30 бальну шкалу.

ДОДАТКОВІ БАЛИ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Доповнення усного виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал – отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до виступаючих:

2 бали – отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал – отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали – бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал – отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (затемами):

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал – нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену робочою програмою. Головна мета есе – це самостійне викладення студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

	<p>Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.</p> <p>1 бал – бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об’єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки</p> <p>1 бал – бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.</p>
<p>Система оцінювання знань самостійної роботи студентів</p>	<p>Самостійна робота студентів включає підсумковий модульний контроль, який проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий модульний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт.</p> <p>Передбачено виконання двох контрольних робіт, які проводиться змістових модулів. Кожна контрольна робота оцінюється максимум 5 балів (10 балів).</p> <p>1. Контрольна робота I.</p> <p>Підготовка контрольної роботи на тему “Головне завдання планування витрат. Довгострокові та короткострокові плани”, оцінюється, як поточна оцінка 2, 3, 4, 5. Написання контрольної роботи після Теми 7.</p> <p>Контрольну роботи надсилати на пошту diana.shelenko@pnu.edu.ua, або здавати на семінарському занятті.</p> <p>1. Виконання теоретичного завдання потребує повної аналітичної і змістовної відповіді і оцінюється таким чином:</p> <p>5 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов’язкову, а й додаткову літературу.</p> <p>4 бали отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов’язкову літературу.</p> <p>3 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки.</p> <p>2 бали отримують студенти, які частково розкрили або зовсім не розкрили питання або допустили неточності та помилки.</p> <p>2. Контрольна робота II.</p> <p>Контрольна робота після Теми 7.</p> <p>Усне опитування термінів відповідно до глосарію, який поданий у дистанційній формі навчання http://www.d-learn.pu.if.ua. Оцінюється, як поточна оцінка 2, 3, 4, 5.</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <p>5 балів – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усного виступу.</p> <p>4 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усного виступу, в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.</p> <p>3 бали – у цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усного виступу, але без глибокого всебічного аналізу,</p>

	<p>обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.</p> <p>2 бали – не у повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усної відповіді, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності.</p>
<p>Система оцінювання знань через проведення письмових індивідуальних робіт</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).</p> <p>Максимальна кількість балів за ІЗ становить 10 балів.</p> <p>Контроль знань індивідуальної роботи проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний контроль знань індивідуальної роботи студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або індивідуальних завдань.</p> <p>Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) виконується у вигляді презентації до 5 слайдів з вказанням назви завдання, шифру групи та прізвища виконавця. Розподіл завдань здійснює викладач в межах групи або лекційного потоку (згідно порядкового номеру чи іншим способом (можна використати метод роботи в малих групах), координатор староста.</p> <p>Оформляють ІНДЗ у вигляді презентації Power Point (захист відбувається на останньому практичному занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту).</p> <p>Максимальна оцінка за ІНДЗ становить 10 балів.</p> <p>Критерії контролю знань індивідуальної роботи студентів (за виконання письмової контрольної роботи або індивідуального завдання):</p> <p>9-10 балів - в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.</p> <p>8-7 бали - достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>6-5 бали - в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>4-3 бали - не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>2-1 бал - частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.</p> <p>0 балів - не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не</p>

	<p>розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.</p> <p>Індивідуальне завдання виконується в окремому зошиті або друкується на окремих аркушах.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент повинен набрати не менше 50 балів у сумі за три змістові модулі:</p> <p>ЗМ 1. Поточний контроль (1-30 балів).</p> <p>ЗМ 2. Самостійна робота (1-10 балів).</p> <p>ЗМ 3. Індивідуальне науково-дослідне завдання (1-10 балів).</p> <p>Якщо студент набрав менше 50 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p>
Підсумковий контроль	<p>Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на залік, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.</p> <p>Екзамен (максимум 50 балів) проводиться у комбінованій формі (письмова + усна компоненти).</p> <p>Структура екзаменаційного білета:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Письмова компонента (30 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pu.if.ua) (максимум 30 балів). 2. Усна компонента включає одне теоретичне питання (максимум 10 балів) та одне творче завдання (максимум 10 балів). <p>В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.</p> <p>Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:</p> <p>один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p>
8. Політика курсу	
<p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. <p>Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно до вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).</p> <p>Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні "2", отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті</p>	

перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

Підсумковою формою контролю є екзамен, який проводиться виключно у письмовій формі. Максимальна кількість 50 балів за екзаменаційну роботу. Структура білета включає 4 завдання. Правильна відповідь на 1, 2, 3 питання білету оцінюється максимум в 10 балів; 4 задача оцінюється максимум в 20 балів.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на екзамен, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019).

9. Рекомендована література

Основна

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». *Бухгалтерія: право, податки, консультації*. 2001. № 5.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». *Бухгалтерія: право, податки, консультації*. 2001. № 5.
3. Борисенко П.А. Управління витратами: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ. Запоріжжя: Кругозір. 2015. 238 с.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. ЦУЛ. 2019. 400 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами: навч. посібн. К.: «Центр учбової літератури», 2-ге видання, 2015. 317 с.
6. Кузьмін О.С., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах: навч.посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. 244 с.
7. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства: навч. посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 120 с.
8. Управління витратами: навч. посібник. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 305 с.

Наукові публікації

9. Шахно А.Ю., Царенко В.О. Основні напрями оптимізації витрат на підприємстві. URL:<http://ds.knu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2385/1/Шахно%20А.%20Ю.%20Основні%20напрями%20оптимізації%2>
10. Варченко О. М., Свиноус І. В., Микитюк Д. М., Іванова Л. С., Биба В. А. Організаційно-економічна сутність управління витратами підприємств. *Продовольчі ресурси* 2020, № 14. С. 220-229. URL : <http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/4821/1/organizacijno-ekonomichna.pdf>
11. Борисюк І. О., Семеняка Я. В. Формування системи управління витратами підприємства. № 6. 2017. URL : <https://modecon.mnau.edu.ua/formuvannia-systemy-upravlinnia-vytratamy-pidpriemstva/>

Викладач

Шеленко Д. І.